

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubartowie

LATERALIZACJA I JEJ WPŁYW NA FUNKCJONOWANIE DZIECKA

Opracowała Monika Dybała

Lateralizacja co to takiego?

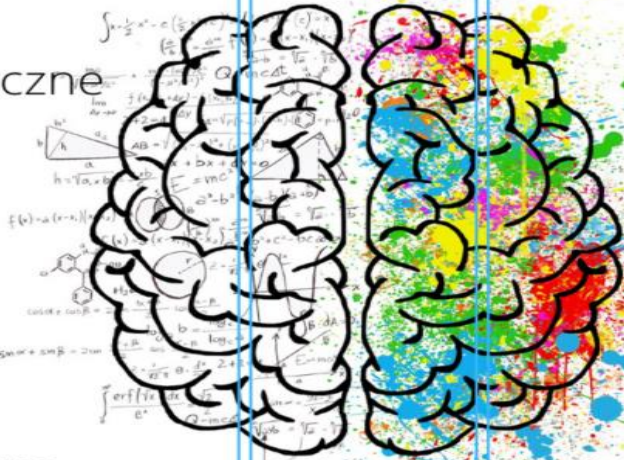
- Lateralizacja to dominacja jednej strony nad drugą.
- Aby zrozumieć lateralność konieczne jest poznanie budowy mózgu oraz zasady, według której on funkcjonuje.
- Mózg człowieka tworzą dwie półkule.
- Do prawidłowego funkcjonowania potrzebna jest współpraca między półkulami.
- Dominacja jednej z nich oznacza przewagę w kierowaniu procesami.
- Jest to o tyle istotne, że każda półkula preferuje inny sposób przetwarzania informacji.

Za co odpowiadają półkule mózgowe?

LEWA PÓŁKULA

mowa
myślenie analityczne
racjonalność
liczenie
porządek
logika
sekwencyjność
czytanie
emocje pozytywne
dostrzeganie szczegółów

PRAWA PÓŁKULA

kreatywność
intuicja
kolory
przestrzeń
pracuje globalnie
wyobraźnia
spontaniczność
muzyka
emocje negatywne
dostrzeganie podobieństw

Lateralizacja

- Dziecko nie rodzi się prawo- lub leworęczne. Przychodzi na świat jedynie z genetycznymi i hormonalnymi predyspozycjami do kształtowania się określonej lateralizacji.
- Proces lateralizacji kształtuje się do 4, 6, a niektóre źródła podają, że nawet do 8 roku życia.

Przebieg rozwoju lateralizacji

- do 3 miesiąca życia obserwujemy asymetrię złożeniową, która nie świadczy o dominacji jednej z półkul,
- od 3 do 6 miesiąca życia występuje symetria zwierciadlana ruchów – dziecko wyciąga obie rączki po przedmiot,
- po 6 miesiącu życia zauważamy pierwsze przejawy preferowania jednej z rąk, moment rozwoju chwytu jedną rączką,
- między 1 a 2 rokiem życia występuje osłabienie przejawów lateralizacji (rozwija się chód, który jest symetryczny, co oznacza, że angażuje obydwie półkule),

Przebieg rozwoju lateralizacji c.d.

- od 2 roku życia następuje ponowny rozwój lateralizacji (w tym okresie chód jest już czynnością automatyczną), przy czym praworęczności od 2 do 3 roku życia, leworęczności od 3 do 4,
- ostateczna dominacja czynności ruchowych ustala się do 6 roku życia,
- ostateczny rozwój lewej półkuli kończy się około 7 roku życia. Jeżeli się opóźnia, dziecko może mieć problemy w nauce.

Wzorzec lateralizacji

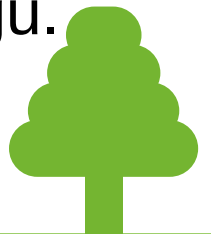
Wzorzec lateralizacji ustala się poprzez badanie dominujących:

- 1) oka,
- 2) ucha,
- 3) ręki,
- 4) nogi.

Wzorce lateralizacji

- Dominacja jednorodna – to przewaga wszystkich funkcji jednej strony ciała.
- Lateralizacja prawostronna wyraża się preferencją prawej ręki, nogi, oka i ucha. Oznacza to dominację lewej półkuli mózgu.
- Lateralizacja lewostronna, to dominacja lewej ręki, nogi, oka i ucha, za którą odpowiada dominująca prawa półkula mózgu.

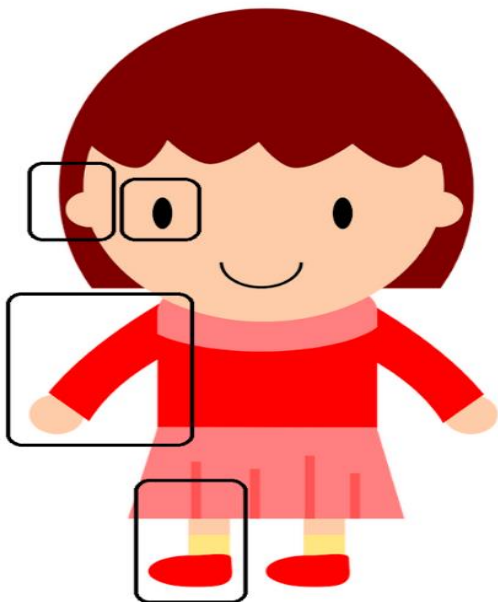

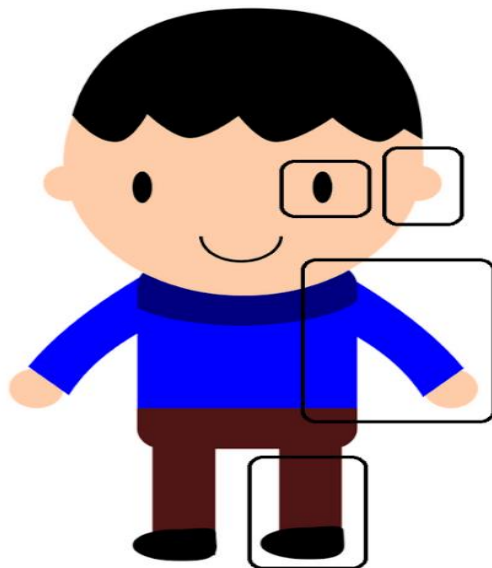
Wzorce lateralizacji c.d.

- Dominacja niejednorodna – zwana lateralizacją skrzyżowaną występuje wówczas kiedy mamy do czynienia z preferencją części ciała znajdujących się po przeciwnych stronach, np. prawej ręki, prawej nogi oraz lewego oka i ucha. Różnorodność rodzajów dominacji oznacza bardzo często problem współdziałania ze sobą poszczególnych kończyn i narządów zmysłów.
- Dominacja nieustalona – czyli obustronność – kiedy mamy do czynienia z brakiem przewagi stronnej i wykonywaniem czynności naprzemiennie np. raz prawą, a raz lewą ręką.

**LATERALIZACJA
PRAWOSTRONNA**

**LATERALIZACJA
LEWOSTRONNA**

**LATERALIZACJA
SKRZYŻOWANA**

Nigdy nie należy przyuczać do pracy prawą ręką dzieci, które:

- zlateralizowane są lewostronnie,
- o wczesnej i silnej dominacji lewej ręki,
- upośledzonych umysłowo,
- lewoocznych (dążymy do jednorodnej lateralizacji oka i ręki - dominacji po tej samej stronie ciała),
- o małej sprawności ruchowej prawej ręki,
- akceptujących swoją leworęczność i niechętnych wobec prób przyuczania,
- jękających się.

- Dzieci leworęczne przestawiane na „siłę” prezentują zaburzenia osobowości.
- Obserwuje się u nich zaburzenia emocjonalne: płaczliwość, lękliwość lub ataki złości, agresji.
- Zaburzenia nerwicowe objawiają się jękaniem, moczeniem nocnym.
- Kształtuje się u nich poczucie mniejszej wartości, lękowa postawa wobec otoczenia, unikanie kontaktów społecznych oraz nadpobudliwość psychomotoryczną.
- Utrwała się też niechęć do przedszkola, szkoły i zajęć dydaktycznych.

Diagnoza lateralizacji

Badanie lateralizacji jest bardzo proste, możemy je po raz pierwszy przeprowadzić sami w domu, pamiętajmy jednak, że takie badanie nie zastąpi wizyty u specjalisty w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Przykłady prób na dominację ręki:

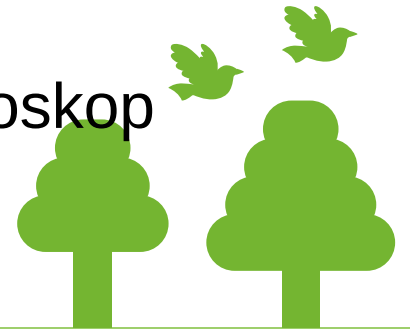
- Odkręcanie słoików
- Ręka pisząca, rysująca
- Mycie zębów
- Szczotkowanie włosów
- Jedzenie potraw łyżką

Przykłady prób na dominację oka

- Patrzenie przez dziurkę od klucza
- Patrzenie przez dziurkę w kartce
- Patrzenie przez lunetę
- Patrzenie przez kalejdoskop

Przykłady prób na dominację ucha

- Słuchanie szumu muszli
- Słuchanie tykania zegara
- Odbieranie telefonu
- Słuchanie cichej muzyki z radia
- Słuchanie pozytywki

W tych próbach należy wykluczyć użycie ręki przez dziecko, bo to ręka może determinować wybierane ucho.

Przykłady prób na dominację nogi

- Stanie na jednej nodze
- Skakanie na jednej nodze
- Kopnięcie piłki
- Wchodzenie po schodach
- Schodzenie ze schodów

Lateralizacja dlaczego jest taka ważna?

- Nieprawidłowej lateralizacji często towarzyszą zaburzenia funkcji percepcyjno-motorycznych, obniżona sprawność motoryki rąk i trudności w orientacji w schemacie ciała i w przestrzeni.
- Dziecko wykazuje trudności z odwzorowaniem figur geometrycznych, rozpoznawaniem, odwzorowywaniem liter, cyfr podobnych pod względem kształtu, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni (p-b-d-g).
- W efekcie prowadzi to do trudności w czytaniu i pisaniu pomimo prawidłowej sprawności intelektualnej tych dzieci.

Oburęczność

Oburęczne dzieci mogą mieć trudności:

- w osiąganiu sprawności artykulacyjnej głosek, co może powodować opóźnienie rozwoju mowy,
- z koncentracją uwagi, z nadaktywnością ruchową,
- z zapamiętywaniem słów, z samoobsługą,
- z koncentracją podczas słuchania czytanych tekstów.

Kiedy należy reagować?

Nie należy bagatelizować pierwszych sygnałów. Jeśli np. widzimy, że dziecko w wieku 4 lat podczas rysowania przekłada kredkę z lewej ręki do prawej, należy zgłosić się do specjalisty w celu przeprowadzenia badań. Warto więc uważnie obserwować zachowanie dziecka od pierwszych dni, a równocześnie nie zmuszać go do działania wbrew naturalnym predyspozycjom.

Im szybciej pomożemy dziecku wybrać dominującą rękę, tym wcześniej będzie ono gotowe do rozumienia i mówienia.

Będzie mogło prawidłowo kształtować swoje emocje, zachowanie i pozytywny obraz własnej osoby.

Wskazówki dla rodziców

Dziecko z diagnozą zaburzonej lateralizacji powinno podjąć odpowiednią terapię.

Najważniejsze aspekty we wspieraniu procesu lateralizacji:

- Usprawniamy rączki, czyli ćwiczymy motorykę małą, pracujemy nad prawidłowym chwytem narzędzia pisarskiego.
- Pozwalamy dziecku na samodzielność.
- Ćwiczymy koordynację wzrokowo-ruchową, czyli synchronizację oka i ręki, analizę i syntezę wzrokową.
- Usprawniamy orientację przestrzenną, równowagę.

- Wykonujemy ćwiczenia lewopółkulowe, które koncentrują się przede wszystkim na stymulowaniu lewej półkuli mózgu, a tym samym lateralizacji prawostronnej.
- Wykonujemy ćwiczenia prawopółkulowe, które koncentrują się na stymulowaniu prawej półkuli, a tym samym lateralizacji lewostronnej.

Dziękuję za uwagę.

